

2850

Jag var kommanderad på polisvakt en gång. Då kom där en löjtnant å en elaker kapten, som hette Almquist, för de hade nyckeln te sitt avträde där jag stod. Å då klippte jag te å skyldra.

"Dä va en kanaljig pojk te skyldra väl," sa kaptenen, å så tog han opp en krona å skulle ge mej.

"Ja tack, kapten," sär ja', "men jag vet inte om jag har rätt te ta pengar när jag står på post."

"Ha, ha ha, säj att kapten Almqvist här gett dej henne, om nån skulle opponera sej," sa han.

1874 kom vi på manöver te ett ställe i Västergötland. Jag gick in å frågade, om de hade nån mjölk eller dricka att sälja.

"Ja, dricka dä ha vi möe," sa käringan, "men va värre är ha vi inga karar hemma." De hade brygggt en 4-500 kanner att ha å sälja

2850

te soldaterna.

"Ja, men då gör väl inget att inte kararna är hemma," sa jag.

"Jo, si, jag kan inte räkna pengar," sa käringan.

"Ja, då ä väl bra mycke begärt, att jag finge följa mä moran åt källarn," sa jag, "för räkna pengar då kan jag."

Då tittade hon på me, å rackarn i me beviljade hon et inte.

Hon hade en flicka, som såg lite halvfnoskig ut, å henne sa jag te:

"Dä ä så gott du går mä, å så kan du ta en liten bleckbunke te ta pengarna i, så behöver du bara stå hålla den." Sen gick vi åt källarn å börja måla ut. "25 öre kannan," sa jag, "å så försök så vitt möjligt å laga te jämma pengar," för vi hade brått mä te måla, moran å jag. Vi va förenade mä Skaraborgs regemente, å då kom skaraborgare dit å ville köpa dricka. Men då börja Södra Västbo

uttå vårt regemente på å hata dom.

"Va ska I här å göra?" sa de.

"Va ä dä I säjer därute?" sa jag, för jag stod inne i källarn.

"Ä dä inte kamrater? Så många skaraborgare här ä ska di ha först."

"Nu tycker du att du är karl, för du står därinne mä de däre laje
käringarne," va dä en uttå västboiterna som sa.

"Ja, de ä väl vackra nog åt de," sa jag. "Jag tycker me känna, att du
allri skulle ha't den äran att titta på ett fruntimmer."

Ä dä kom skaraborgare, så vi sålde så flickan fick mest den
lille kopparbunken halv mä pengar.

"Ä här några mer skaraborgare igen," sa jag, "annars kan jön-
köpingarna komma."

Jag sålde rätt länge. Sen gick dä te dan efter, å då skul-

2850

le jag gå efter vatten. När jag kom tebaka mä dä, kom kadetterna å marschera fram, å de börja sela å å ta å se packningen. De va så svetta å varma, så jag mest ynka dom. Så va dä en, som hade sergeants värdighet, å han sa te me:

"Kunde jag få köpa lite vatten."

"Inte på villkor," sa jag.

"Ja, jag ska gärna betala," sa han.

"Dä ä just dä som skiljer oss," sa jag, För pengar går dä inte få nåt vatten, men för inte: då går."

Ja, han fick vatten. "Men varför vill ni inte ha betalt?" sa han. - "Jo, dä skulle väl bli en finer spalt i tidningen, att en soldat uttå Jönköpings regemente inte va't för go te ta betalt för lite vatten. Jag tänker inte gå mä den äran i mitt re-

2850

gemente. Å då nån mer av herrarna som vill ha vatten?"

Å di drack så många som va intill. Ee sist kom där en: "Kan jag få köpa lite vatten?" sa han. - "Nej, inte köpa men få," sa jag. "Vet inte herrarna va kroan satte över sin dörr?

"I dag för pengar och i morgen för inte."

Å nu ta vi samme skylt, men vi vänner på en, så då blir: "I dag för inte å i morgen för pengar." Å kan veta de skrattade.

"Nej, så generligfär jag inte, att jagitar betalt för vatten. En sän fläck vill jag inte sätta på Jönköpings regemente," sa jag. Så stod då en officer ett stycke ifrån, å han ropade på me. "Kom hit, va då ä ni heter!" sa han. "Jag har ingen växel," sa han, "men ta de hör örena. Dä ska ni ha för att ni sätter värde på regementets heder," sa han å gav mej 75 öre. "Ja, tack, men se då blir

2850

för vattnet i alla fall", sa jag.

"Nä, då blir då inte, för jag har inte druckit å ditt vatten."

Å han tvingade mej te ta de 75 örena.

Då va en socke ve regementet som inte ville tvätta se, å då fick han te straff att tvätta se en gång i timmen å anmäla't för kapten Örnskiöld. Varenda timme, från 5 på morgonen till 9 på kvällen fick han söka opp kapten å anmäla: "Kapten! N:r 7 Berg anmäler att han ha va't å tvättat se!"

Men då ble nog karl å en.

2850.

Ja' kom te tänka på Alexander i Macedonien. Dä va allt en konung dä mä. En gång, när han skulle ut i krig, skänkte han bort hela sin förmögenhet.

"Va har du nu?" sa di te en.

"Ja' har hoppet," sa han

Ja' har gycklat mä kamraterna många gånger. "Ja, dä ä väl skit te soldat, som inte tänker på te bli general," brukade ja säja.

"Jo, dä skulle allt bli en general," menade di.

"Ja, men ja' har hoppet, hoppet," sa jag.

Men Alexander klippte allt den därre Darius å tog drottningen tefånga. Å han erbjö honom ja' vet inte va, å även att han skulle få bli måg hos honom. Nehej, dä kunne inte va mer än en sol på himlen å inte mer än en stor konung på jorden. Ja' har sagt många gång-

2850

er, att hade då va't ja', så hade ja' väl hackat i flickesprötlingen. Alexander va lik Karl XII så tillvida, att han inte hade tid å gifta se. Men så när han kom te Indien, så sturskade se soldaterna, för då va alldeles för värmt.

Jaha, då har inte va't annat än krigstummel hele tiden igenom. Om en läser bibeln, va då på samma sätt då.

På julagillena ibland kunne vi va ända te fem soldater. Johannes Andersson i Sörsjuhult va så ärger på soldaterna, så då ble allti' disputation.

"Ja, då ä skit mä de däre soldaterna," mente han på, "de få in-
avlägga ett vittnesmål utan att ha befäl mä se."

"Ja, men då ha inte va't så länge," sa ja'

"Jo, då ha va't från början."

2850

"Nej tack," sa ja'."På den tin soldaterna fick ligga ute ieständigt fälttåg, va då inga andra än soldatsöner som dök opp i leden, men sen under frihetstiden, när en å annan bonnson dök opp i ledet, tänkte befälet: För att hålla detta vacklande släkte ve sanningen, ä då behövligt te ha ett kompaniombud." Å , kan veta, detta dikta-
de ja' bara opp, men bönnerna morrade."Ja, detta vacklande släkte,"
sa de.

Vi hade va't i Skåne en gång på fältmanöver, ä när vi kom hem försökte Johannes Andersson driva mä me, å sa, att vi låg därute i Skåne å gjorde smågrisar, "men de ä lödna," sa han.

"Ja, då skalde väl va," sa ja'

"Ja, men de ä ruggeta," sa han.

Då visste ja' knappt va ja' skulle möta, nemä, men så fann ja'.

2850

på't.

"Vet du, va den förste hövdingen över hela Småland gjorde,
när han hade vunnit hela landet för sin räkning. Som vi vet, va
ju Småland som de andra landskapen delade mellan flera hövdingar.
Vet du va han gjorde?

"Nä-ej."

"Jo, ha to å samla ihop allt folket på ett ställe. Av de
främste å bäste gjorde han se en ordnad krigsmakt som han tyck-
te. Dä va soldaterna. Därnäst valde han ut de s.k. odalbönderna,
å de va bäst bland bönderna. Därnäst tog han ut frälsebönderna,
å dä som sen va kvar, dä va knekthållsbönnerna, å de va de säms-
te, men då va han ända ute ve Getabacken mot Skåne. Dä hade han
en helan hoper uttå, å han vesste allri, va han skulle göra å dom,
för dä va svårt bare te fö dom, så dom körde han å te Skåne.
Skriv endast på denna sida!

2850

Men ja' unnrar om dä inte va dom, som åtog se yrket å göra smågrisa. Å då t.ex. när rotabönnerna här oppe fick se dom, så tyckte de, att de va ruggeta, men så va dä i alla fall uttå deras släkt. För hade soldaterna gjort'et, hade dä allt blett redia grisar.

Allt dä hära hitta ja' på, för te fri me för Johannes. Å kan veta, dä ble ett sånt levane så dä va inte vetit. Annars Petter schwor te e flämga: "Att du bare rår mä å ljeta så." Men ja' mente på, att dä hade ja' läst i en bok.

Dä va bara te dricka å supa på de däre julagillena. En gång va vi hos Johannes Andersson. Då va dä inget vidare än att fruentimren hade gått å slagit dricka i julabrännvinet, så dä va grumset, när Johannes hällde opp'et. "Va i sjutton ä dä peslan? sa han. "Jo, dä blir en redier knektasup, sa handlan på Södra Torp,

2850

Johan Danjel Nilsson. Å di börja på skratta,

"Åh, ja' tycker dä ä inte så starkt, så di behöver spä på," sa jag. "Ja' tror att dä ä uttå Lasse Käringesonsetvättevatten. Skräddaren Johan Tosing hade berättat den där sagan för me. Den lön så här:

Dä va en gång en karl, som di kalla Lasse Käringason, ~~KÄRNINGSON~~
~~XXXV~~ Han va så obegripligt stark. En gång ble dä krig, då tog han se på te oppgöra dä ensam. Han ville bara ha en bra matsäck mä se, å då to di å sydde ihop tolv oxhudar te matsäckapåse, å då kan veta fick han rum mä inte så lite. Å han hade allt möjligt mä se. När han kom fram te fienden, satte han se ve en ek å skulle spisa, men då började de skjuta på honom, så kulerna flög in i hans kök eller påse ja' vill säj. Då ble han ilsken å bröt å

2850

å bröt å eka tvärt mä backen å gick emot dom, å di sprang som katter.

Under dä han höll fejd mä fienden va dä inte mindre än tolv kaptener å löjtnanter av fienden, som hade krypit in i säcken, å där trodde de, att de skulle bli i förvar. Men kan veta, när Lasse Käringasson kom å skulle ha sin matsäckapåse, ble han ilsker å tog å slängde ut dom, så dä kom ner en här å var.

Ja, så va sagan, men så kan veta vre ja' te'et, att dä va en hop handlare som följde mä Lasse Käringasson, men när kriget ble för svårt, ble de rädda å passade på å kröp in i matsäckapåsen å där åt di opp mö'et å hans matsäck. När han sen kom, ble han ärger, å tog säcken å gick opp på dä högsta berg han visste, men så gjorde han ett litet fel, för i stället för te öa dom, tog

2850

han å slängde ut dom, så dä kom ner en här å en där, å därför ha vi
de häre lanthandlarna te dras mä , å de drar ju te se så mycke bon-
nen har. På så sätt ha vi sånna som dej, Johan Nilsson, sa ja'. Han
var nog inte dummer, den däre Lasse Käringasson, men hur slua de än ä,
så kan de göra nåt fel. Hade han bara ött å di kanaljerna, hade dä
va't möet bättre. Å kan veta Nilsson han va så snopen, så han sa
inte ett ord. Ja' hade bara hettat på allt ihop.

2850

Dä va veđden tin min son va inskriven te soldat å skulle flytta te torpet. Jag hade flyttat te Sjuhult år 1885 å sen hade jag torpet utarrenderat. År 1894 tog jag avsked. Så skulle då bli tillträdessyn å bönnerna va nästan lite ängsliga, för de hade inte reparerat. "Dä ä väl bäst I låten mej prata, så kanske då lindra li-te," sa jag. Vi satt där å väntapå Jägareudden. Jag trodde inte kapten skulle komma själv utan löjtnanten, å vi trodde han skulle komma sör ifråan. Rätt som då va kom han noranifrån, men då va kapten Axelsson själv. Jag gick ut, så jag mötte'n på fastebroa.

"Jaså, kommer far själv," sa jag.

"Ja, räcker då inte te, du?" sa han

"Jo-o," mente jag, "dä bå räcker å blir över."

2850

"Nå, va vill du ha påsynt nu, din gamle klippare?" sa han.

"Ingenting," sa jag.

Då tittade han se omkring, å kan 'ta där låg brälappar hit å
dit på taket. "Ja, kapten får lov å gå in te bönerne," sa jag.
Då gick han in i stugan.

"Går då an å ha husen sådana hos soldaten?" sa han, men de
knappt svarade.

"Jag får kanske lov å va fullmäktig för bönnerna," sa jag. "Sa-
ken är den, att de fått för se att de ska lägga tegel på taket,
men så har de inte ha't nåt tegel här nere. Å i anseende te, att
jag inte har bott här, har då fått bero, men nu ska då väl bli."

"Ja, kan då va färdigt te den 1 september?" sa kapten.

Jo-o, då va de inte sena te lova. Men då sa jag:

2850

"Nu ska I märka bönder, att I han den bäste man i hela svenska
armén te tala mä, men i anseende därté måsten I hålla va i loven,
för annars kanske Göta lejon vaknar. I ska tänka er lite grann
för. Den förste september då blir mitt i skörden å I så väl som
jag veten hur brått då ä då. Dä vore så gott å vänta te den 15
eller 20 oktober, om kapten bevilja't. Men loven I å inte fullgören
så locken I inte mej att be om nåd, å så ordhäller som kapten ä,
så ordhäller vill han att I ska va." Så jag berömde honom så
gott jag kunde. Ella va då en spektakelmakare. Han ble major i
Stockholm sen. Å då sa Kalle i Hagafälla: "Ja vi få allri maken
te soldat." - "Ja, då blir väl samme schåte uttå pojken,!" mente
jag.

2850

Sen följde jag kapten te nästa nummer,å då va bror min.

"Vi har gått så många fjät tesammans,så då faller me i hägen
å följa kapten," sa jag.

"Ja,då får du väl lov," sa han.

"Jaja,kapten redar se nog ensam," sa jag.

"Ja,men två är mer än en,förstår du," sa han.

285(

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör När jag gjorde stugan ren i Bro.

Det hade va't auktion hos en
bonne i Bro, Gällaryds socken. Den slutade inte förrän i so-
lakvällen å efteråt stannade folk kvar, så stôva var full. Vi skul-
le spela kort i ett hörn. Ja, de' va redia kärar allesammans.
Vi skulle i alla fall spela en Kyramannatolva. Kalle i Pressbo
hade just fått upp kortleken, då di började svära å regera vê
siefönstret. Di hade blett osams, kan veta, å di va så djärva, så
dä va en som skrek: "Om du kör halve kniven i mej, så springer jag
inte ändå!" Jon i Långshult å Kalle i Prästbo sto å höll var
sitt ljus, så di skulle si å slåss. Då viskade jag till Kalle:
"Slöck ditt ljus, så ska jag slöcka Jons." Ja, dä ä e levande
sanning, dä jag sä'r, så jag skulle kunna gå ed på'et. Jag slöck-

X De va en 8,10
stycken på var
sida.

2850

te Jons ljus, men då ble han ärger å sträckte näven emot me å spände ut mä fingrarna å skulle ta mej i näsan. "Bara håll näven så långt frå näsan, att du inte rör henne, så kan du spänna," sa jag. - "Är du inte yeti," sa han, "sånt levane som här ä, å så slöcka ljuset." - "Jag har inte hört nå't levane," gycklade jag. Dä värsta var, att dä stod en hop mä småpojkar i fasta å titta på, å dom kunne di gå illa åt. Dä vore inte så dumt å slöcka ljuset i alla fall, sto ja' å tänkte, för de ble djärvare å djärvarare. Jon hade tänt sitt ljus mot Kalles, men så viskade ja' te Kalle: "Slöck ditt ljus bara, så ska ja' slöcka Jons!" Dä slöckte Kalle, å i dässamma slöckte ja' Jons, liaväl att han var grov å stark å bra mycket längre än mej. Å sen kan veta ble dä så skumt, som om vi blett stoppade i en säck.

2850

En såg inte en människa. Men som då ble mörkt, så alla huvestupa
ut, å då ble ett sånt levane i dörran å di dare småpojkarna
höll di rent å på klämma sönder. Ja, jag tycker me höra hur de
trängde å trampade å skrek. När då tröt mä jampandet därinne ,
schwor Kalle te e flänga å frågade: "Är här nå'n igen?" - "Ja,
är här nö'en, så är då bäst han lagar se ut," sa jag. Men då
var bara Jon å Kalle å jag kvar. Dä är då underligt att jag
alltid har ha't en så förärgerlig tur. När vi kom ut på gårn,
va de sams å jag gick omkring från den ene te den andre å
bara drev mä dom. "Jag kan inte begripa , vem som tog då där
djärva folket där inne. Jag kan inte tänka, att di sprang åt
sjön." Men då var alldeles tyst å var å en gick hem te se.
Några dar därefter träffade jag Kalle. "Du gjorde allt stöva

ren i Brov, " sa han. - "Ja vet inte dä," sa jag, "jag sto ju mäst still."

"Men dä va di skull, att ljusa slöcktes." - "Ja, dä får jag lov att be- 2850
känna," sa jag.

Detta skedde för ungefär 65 år sen. På den tin var
dä inte så ovanligt att de ble osams, när en hop skräddare å skomakare
kom tesammans. Jaha, dä va di darna!

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Landskap: Söderland

Härad: Ullås

Socken: Åstholms

Uppteckningsår: 1930

Upptecknat av: Olle Karlsson

Adress:

Berättat av: J. G. Postgård

Född år 1871 i Ryholms

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Uppteckningen rör Värnamo marknad.

Värnamo marknad

Dä va så gängset förr de skulle ner te Värnamo
marknad. att/

Värnamo har varit den stormarknadsplats från urminnes tider. Petter på Kullen talade om, att innan den nuvarande bron ble byggd hade de en annan bro, å där fick bönderna betala tull, men dä ä nu över 100 år sen, för dä va i Petters barndomsdar. Men de häre kanaljinga te ryholmsbor, för di ha då allti va't kända för te va vakna, de slog ner tullmästarn å ledde över kreaturen mä pock. Sen byggdes så den nya bron, men då gjorde de byggmästarn stor orätt, för de kassera bron. Om hon låg i 20 år, skulle han få ut sina innestående pengar. Om jag inte minns fel, va dä 3000 kr. Men under tiden dog byggmästarn, å sen gav de änkan lite som de

2850

tyckte. Bron ligger än i dag.

Jönköpingsborna satte opp handelsbodar utefter vägen.

Ja, då va redia hus, mä en disk te slå ner utåt gatan å så te höger, när en kom in, ett riktigt boningsrum. Här å allt en 80 år sen jag va på Värnamo marknad för förste gången. Soldaterna hade avlöningsmöte i Värnamo den 28 januari, å då va jag mä far där. Marknadsbodarna va uthyrda te fattiga, å där fick di bo gratis, men te varje marknad måste de röja ut sina saker. Dä hölls marknad två gånger om året, strax före midsommar å i mitten av september. På den tin hade tjänarna rätt te två auktioner å två marknader om året, så då va alltid mycket folk på marken.

Jag minns en gång. Vi va en hel hop ifrån Ryda-

2850

holm på Värnamo marken. Kalle på Holmen va mä å hade ett par fina oxar han skulle sälja, å jag hade ett par, för då va så befänt höga tider, så en fick bra betalt. Men mina oxar va inte så fina som Kalles. De va nog hulliga å iordning, men då va ingen färg på dom. I alla fall va då nån i sällskapet, som tyckte att vi kunne byta oxar. "Ja, då beror på va Kalle vill ge emella," sa jag. - "Ska jag ge emella?" sa Kalle, "då va bållt." "Ja, du ska si på oxa," sa jag.

Emellertid kom vi då te Värnamo, å där sto vi, å då va tysst å lugnt å hördes inget å. Rätt som då va kom Kalle te me. "Har du sålt än?" sär ja te'en. - "Ja-a då har ja'," sa Kalle. "Hur mycke skulle du ha för dom?" - "Ja, då tör ja inte

2850

säj," sa han. "Då kan du all drista dej te sä'," sa jag, "för jag
vet ju att du betalt oxa." Ja, då krammade han'et ur se: "Ja' ska
slå å 1 krona på 200." - "Då spörs dä, om inte ja' vinner på de,
Kalle," sa jag, "under 200 säljer inte ja mina." - "Ja, du får
allt laita^x efter en, som ge dej dä," sa Kalle.

Men strax sen han hade gått, kom där en liten, halvdaner
gubbe, mä en hatt så teknyckter. "Va kosta oxa?" sa han. - "De
kosta 220 kr." sa jag. - "Näe, dä ä för möet efter tiderna," sa
han, "men ja' ska ge 200 kr. för dom." - "Nej, min vän, dä kan ja'
inte sälja dom för," sa jag. (Dä hade jag gärna ta't, om dä så
hade gällt, men en får inte ge mä se genast.) "Ja, jag plär inte
öka på dä första budet, men se där har du fem kr. te," sa han

J. Jette

Skriv endast på denna sida!

2850

å sträckte fram näven, å då va ja' inte sen å daska te. "Nu, min
vän, ska I ha livköp," sa jag. "Vill I ha bier eller kaffe el-
ler brännvin? I får vicket I vill." - "Har du brännvin?" sa han.
"Ja, då har jag," sa jag. Han hade talt om att han va från Ta-
bergshållet. "Nu ska I köra inté mä oxa, för jag har hö i säcken.
Ska de gå ända te Taberg, så kan de behöva få lite i magen, för de
får väl inget sen förrän de kommer fram." - "Nä-hej," sa han, "då
får de nog inte." - "Å här ha ni flaska. Glas har ja' inte. Nu la-
pa vi lite va vi kan ur 'na, å så ska ja' ta fram matsäck." - "Ja,
du får väl börja," sa han. - "Ja, jag kunne väl gå efter en kaffe-
kopp," sa jag. - "Nä, då behövs inte." - "Se här, sup nu!" - "Tack tack."
Sen plockade jag fram smörgåsarna. "Varsågo! Ta en, min vän." - "Ja,

2850

dä får du tack för," sa han. -

"Ja, nu har jag varat bort oxen te er," sa jag, "men nu ska jag säja som sanningen är. Frånoxen är lite för hastiger, så I behöver inte lägga piska på honom, men få de gå å dra plogen eller härven, dra de så jämt." - Rätt som då va, kom Kalle. "Ja' kan förstå att du har sålt, efter som du vänt oxa mot vagnen," sa han. "Jo, då ä nog riktigt," sa jag. "Hur mycke skulle I ge?" sa han te gubben. - "205 riksdaler," sa han. Men Kalles oxa va då begärligare än mina, så di gick samme dag för 230 kr.

Tre år senare träffade jag gubben från Taberg på Tjursbacke i Rydaholm, å han kände igen mej. "Du har väl inga oxar att sälja i dag?" sa han, jag har aldrig träffat en sån sanningsenlig

2850

människa i min tid." - "Ja, då är då väl inte falit å träffas igen," sa jag. Jag ~~g~~ade brännvi n mä me då också, så jag drog opp en halvstopaflaska. "Vi fick ju inget livköp sist, så då ä så gott vi ta oss en läpp ur den här flaskan." - "Dä va inget fel på då livköpet," menade han.

Att "vara bort" ett djur är dässamma som att ansvara för alla fel. Å då sen något fel, måste ja' ta igen djuret å lämna tebaka pengarna. Jag har inte rätt att komma te märken mä ett djur, som jag vet har fel. Far hade en häst en gång, å den skulle han sälja på Värnamo marken. Dä va främmande mänsker, som frågade på priset. "Tör du lämna varsedel?" sa di - "Ja då tör ja," sa far. "Ja, då tör vi lämna då pris du begär," sa di.

2850

Ja' köpte en stut på Värnamo märken en gång. Ja' hade en stut förut, å denne passade så rasande bra tesammans mä den . Men så tog han så lite för den, så jag började mest undra. "I ansvarar väl för en," sa ja'. - "Jaha, då gör ja," sa han. Dä va en ryholmsbo di kalla Klippeluen, men då va bara ett öknamn förståss. Han va inte riktigt veti. Ja, då ga jag honom 10 riksdaler i handpengar. "Nu gå vi lite å sne, så jag får binda oxen å betala resten," sa jag för se annars kunde han snyta pengarna å springa sin väg. Dä hände då mä. Men när vi skulle gå, kunde oxen inte röra ene foten, å jag begriper då inte, hur han fått dit en. "Jaså, du ansvarar," sa jag. "Tör du komma på öppen märken mä ett felaktigt djur?" sa jag. "Se här har du dina 10 riksdaler," sa han. - "Nej tack, har jag gett dej dom, få du behålla dom också. Vi ska se, om då inte finns

2850

några slags myndigheter här." Jag bara skrämdé honom, men se Klippe-luen ble alldeles ifrå se. "Du ä då så dummer, som kommer mä ett felaktigt djur. Du kunde väl sålt oxen te slaktarn a va't gla, hur lite du fick för en. Eller tror du inte då finns nån lag?" - Ja, sen sålde han väl oxen te slaktarn, å jag tog då äntligen teba-ka min tia.

Däl hände ofta, att då ble slagsmål på Värnamo märken. En gång va då två soldater, som tjänade ve sjätte eller Norra Västbo regemente. En hette Land, men va den andre hette, minns jag inte. De började knäbblas, å rått som då vat tog den yngste å slog ikull Land, så han aldrig reste sej mer. Men när den andre förstod, va då va lidet, hoppade han över gärdsgårn å så i skene spring hem. Där

2850

hade han väl nån, som hjälpte se, mä pengar, å sen bar dä å te
Danmark, där han köpte sej en väst mä betyg (se närmare sär-
skild uppteckning om denna sak) å sen ba r dä å te Amerka.

Landskap: *Gästrikland*

Härad: *Åtterbys*

Socken: *Mjäldrums*

Uppteckningsår: *1830*

Upptecknat av: *Olle Brundin*

Adress: *---*

Berättat av *J.G. Gustafsson*

Född år *1841* i *Rydaholm*

LUND'S UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Uppteckningen rör: Rymma från Sverige. Köpa väst med betyg i
Köpenhamn.

Om då va nån, som måste rymma från Sverige för att undgå rättvisan eller så, å han inte hann få betyg å nödvändiga papper mä se, så va då bara att resa te Köpenhamn å gå in i en viss affär å be te få köpa en väst. När di sen börja treva i fickorna, men då fick de inte göra där, så hitta de betyg å papper, som de behövde. Kan veta, betyget va skrivet, men namnet fick de oppge, så då satte ~~de~~ in mens de va där.

Jag vet, då va en soldat, som tjänste ve Kronobergs regemente. Far hans va i Amerka, å ville, att sonen skulle komma dit, ^men då va kinkigt för så unga personer att få avsked. Då förnekades mönne mest. Då beslöt han att rymma, å han köpte se en sån därära väst, men då va

2850

så fördolt, va då var för en, som sålde dom. Dä va en å annan, som fick opp namnet, så de rakte te'en. Hans far hade skrivit till 'en: "Bara säg sant för agenten den å den, så skyddar han dej." Han reste mä samme båt som Anders Johan på Kullen.

På samma sätt gjorde den däre soldaten, som öade soldat Land på Värnamo marken (Se närmare särskild uppteckning: Värnamo marknad, denna samlingen.)

Borta i Osbro va då en husar, som rymde, å då ä nog troligt, att han tog vägen över Köpenhamn, för då gjorde de mest, som inte kunnat få klara papper i Sverige.

Här var en, som hette Franzén. Han arrenderade sågen å kvarnen i Furuberg, tror jag. Han va betrodder, så han tog ut växlar, men så vände han se te en hoper skulder. Rätt som då va

syntes han inte te. Så va då ett par drängar, som reste åt Amerka,
å då de skulle inskeppa sj^e i Liverpool, kom Franzén å steg på där
också. Va han nu fått betyg ifrån? Troligtvis hade han också va't
i Köpenhamn.

2850

Ja, då ä som han sa konung Alexander i Macedonien: "En ås-
na lastad mä guld kan gå över en stadsmur." Å en bara klädder i peng-
ar ä då inte så falit, utan att då kommer tjuvar å banditer.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2850

Uppteckningen rör

Dä va väl för en tretti år sen, då skulle bli
riksdagsmannaaval. Magnus Andersson i Gripenberg hade va't riksdags-
man för Östbo förut, men sen tar de å röstar in organist Svensson i
Rydaholm. Men då skedde genom en massa lögnhistorier. Dä va en präst
i Rydaholm, som hette ~~Shadblad~~, å han tog å skrev te de övre försam-
lingarna i Östbo: "Här i Rydaholm, Gällaryd, Voxtorp, Fryele," å så
nämnde han te en del socknar, "ä alla enhälliga på organist Svens-
son." Däroppe va då ingen som hade sett Svensson, men de tar i al-
la fall å dräper te å sätter in honom däroppe. I Rydaholm, där han va
känder, fick han bara 16 röster under då Gripenbergarn fick 120, å i
Gällaryd å Voxtorp fick han inte en enda. Organist Svensson ble då
i alla fall vald. Jag minns en gång Kalle Svensson på Holmen hade

2850

vaft i Värnamo å sålt ett par oxar å så va de inne på en gästgivaregård å skulle dricka dricka köpeskål, eller ha livköp, som de kalla't. Dä va så vanligt, att vid affärer skulle den, som sålt bju på kaffe eller bier eller för dä mesta brännvin. "Ja ska väl ha livköp," brukade de säja. Som vi kom in, jag va nämligen själv mä, satt där några bönnar från de övre sockna. "Va ä I ifrå?" sa de. "Jag å frå Rydaholm," sa Kalle. Han talte så sakta å lugnt å på gammalt ryholmsmål. "Dä va bra. Då kanske vi kan få veta hurdan riksdagsman vi fått." - "Ja, dä ä en stor, längre kär å flaintskalleter," sa Kalle på Holmen. "Ja, dä förståss, hur han ser ut bry vi oss inte om, men hu ä han ella i sina affärer?" sa di. "Jo, te skola barn å skattlägga bönnar är kä-

LUNDSS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

ren bra," sa Kalle. -"Ja, men vilken ä bäst te riksddsman, organisten eller Gripenberg?" undrade de. "Ja, jag vait inte, sa Kalle," men dä va två gubbar en gång som gick på vägen å drog å hade stainfat te sälja, å de va lika gamla å lika ^{fria} lea te se på." Vilken å er är äldst?" frågaddi dom. "Far ä äldst," sa sonen." -"Men dä va då väl alldeles obegripligt," sa bönnerna, "ska vi inte kunna få veta hurudan karl han är?" - Men då sa den, som Kalle på Holmen hade i sällskap: "Nu ha I fått besked." "Vi ge bå dej å dina riksddsman attan," mente de på.

2850

Landskap:..... *Upptecknat av:*.....

Härad:..... *Adress:*.....

Socken:..... *Berättat av:*.....

Uppteckningsår:..... *Född år*..... *i*.....

Uppteckningen rör

När jag var barnmorska.

Jag stod å pratade med nära soldater en gång, å
hur dä va kom vi te prata om barnmosker.

"Åh, fy wäre," sa jag, "va barnmoska dä ä inte värre,
än dä har jag va't."

Dä hörde kapten Liliecreutz. "Har du va't barn-
moska?" sa han - "Jaha, kapten, dä har jag." - "Å dä gick
bra?" - "Jo-o då, ho gick opp innan jag gick dän." - "Jaså,
hur gick dä te?"

Jo, dä va en soldat, som hette Skruv, å han hade en
flicka, Emma, soma va lite enfaldig. De bodde lite sunnan-
före oss. Nu hade hon fått för sej, att hon var med barn

2850

å skulle barna. Å dä va karla som gick te 'na. Min hustru å
jag hade va't på bjudning å kom hem på kvällen. Då kom Skruv
opp te vårat.

"Emma är så sjuk", säjer han, " å ho tror, att ho ska barna,"
Mari, hustru min, hade va't lite dålig hele dan, så hon ville
inte gå dit, men jag sa: "Jag ska gå, så hon får nåen te sej,
stackaren." När jag kom dit, såg jag genom fönstret, att hon
satte oppe, men när jag kom in, låg hon.

"Hur ä dä mä de?" sa jag.

"Va ska I här å göra?" skrek hon te mej.

"Ja, men du har jubett nån komma hit, å jag ska nog rå
mä å hjälpa dej, ska du se." — Men hon bara gick på å ville,
att jag skulle ge mej iväg. "Gud vare lov, att nåen kom,"
sa Skruv.

"Jag tror inte sjukdomen är värre, än jag kan hjälpa mot den," sa jag." Du är inte så gömendummer, som du ger dej ut för. Stå opp å se te far din. Ska du ligga där, tills du får barnkynga, kommer du aldrig opp."

2850

Men hon bara skällde:"Va skulle I här å göra!"

"Ja, men du ser väl att far din är så lessen. Dä du har för dej generar dej ju. Du kan ju inte gå bland folk. Annars vore dä kanske nå'en som kunne gifta dej mä dej."

Då började hon resa på dej så småningom."Ja,rår du inte mä'et, så låt bli," sa jag. Hon steg i alla fall opp, å sen morron därpå va hon hörker å iordning igen.

Landskap:..... *Upptecknat av:*.....

Härad:..... *Adress:*.....

Socken:..... *Berättat av*.....

Uppteckningsår:..... *Född år*..... i.....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
- - - - -

Uppteckningen rör

Här va en som hette Bernhard här nere i Värnamo. Han reste nästan i hela riket å velle bröttjas (brottas) på uppsats, d.v.s. att di skulle hålla vadomevem som va starkast. Jag vet inte, varifrån han egentligen var, för han var inte födder i Värnamo. Hans fru höll lite kaffeförsäljning där. Den därta bröttjninga drogs han många år. En gång kom han ner te Skåne, te Marklunda - ja, han hade vat där förr - å då frågade han gästgivaren: "Vet du nō'en, som dā ä lite krafter i, så en kunne få bröttjas lite?" - "Nä men," sa gästgivaren, "dā vet ja' inte. Ja, dā vill säj, på ett sätt vet ja en, men dā står inte te få en te'et. - "Skicka bud te en bara!" - Han brukte prästbostället den dare, Hm, att ja

2850

inte ska kunna komma ihåg va han heter. Han va i alla fall soldat, men hade tagit avsked. "Va vill du?" sa han, när gästgivarn kom te'en. Ja, ha/uträtta förstås ärandet. "Ja, då hade däva't dä samma att skicka bu'," sa han, "för ja tar inte i." Men Bernhard å gästgivaren sto i mä'n, å te sist sa han: "Dä va då väl alldeles märkvärdigt att I ska va så envisa. Om jag blir alldeles nödgad, får jag väl ta i, men hur dä går, får var å en sköta se, å om dä skulle ske nå'n olycka, får dä inte bli nå't efterspel." Men dä inverka inte på Bernhard. Då sä'r soldaten: "Tar ja i, så tar ja i hårt, å dä får som sagt inte bli nå't efteråt, vad som än händer." Å så stier de opp på golvet, å som prästabrukarn griper tag, så klämmer han te, så pass att Bernhard for i golvet å alri

fick si hälsa mer. Han va redit förkrammad.

En tid efteråt skulle far resa te ett befäls- 2850
möte i Skillingaryd, å när han då for genom Värnamo så, nu då,
stod Bernhard i fénstret. "Goda Bernhard," sä'r far, "har din
hustru nå't kaffe, så skulle vi ta oss en gök. Dä va länge sen
ja språkade mä de." - "Nä-e, bror lelle", sä'r Bernhard, "ja
kan inte förtära dä minsta i något hänseende, å ja vet inte,
om vi ses mer." Å dä gjorde de allri.

Den däre prästabrukarn va nock inte så slöjer,
men dä va långt emella så'na gubbar, å lika så gott va dä.

Landskap: *Upptecknat av:*

Härad: *Adress:*

Socken: *Berättat av*

Uppteckningsår: *Född år* *i*

Uppteckningen rör

Dä va en skräddare di kalla Johan Tosing,
å han hade då bort bli präst, för läsa dä kunne han. Han var inte
mer än sju år, när han va mä si mor på husförhör. När ho roptes
på, så sa ho: "Ja har en liten pojk mä me, som gärna velle läsa li-
te." - "Joho, mycke gärna," sa prästen. Då kom Tosingen fram. "Kan
du läsa nåt, min gosse?" - "Ja-a," sa pojken. "Kan du nåt utantill?"
"Ja kan hela katkesen, hela biblisk historian å ett femtital psal-
mer," sa pojken. Då förhörde prästen honom här å var, å dä gick
reprätt. "Den skulle mor tänka på, att skicka åt skolan", sa prästen.
Dä va kära mor på Moss hult som tala om'et, å dä kom se så, att ho
axade te sina egna pojkar. Han talade om'et själv också, men hade
jag inte hört kära mor berättat, hade jag inte trott'et, för han

2850

va inte så reprätt, man inte han kunne sätta in en alekil.

Å han hade ett sånt minne, så dä va inte vetit. En gång
va han på ett läsaremöte, där tre predikanter oppträdde. Efter pre-
dikan gick Tosingen fram, å ena handen hade han i byxfickan. "Ja,
här ä mycke Herrans ord förkunnat i dag." - "Ja-a," sa di. Men
så börja han på gå te rätta mä dom, den ene efter den andre. "Men
du förklara inte texten rätt. Dä går inte an att predika så för
en oövad allmoge. Då tar di dä för lätt." Han kunne nästan läsa
opp nästan hela predikan utantill. "Dä skulle förklarats så å så,
eller ä vi inte ense om dä?" Jo-o ,di kunne inte säja emot'en.
Å dä fanns ingen präst, som kunne göra sånna böner som Johan To-
sing. Men annars va han en dålig person i alla hänseenden, så han
gjorde mest ont mot sej själv.

2850

Ella va då en bra å skicklig skräddare, men då stod knappt te å ha honom, för han var inte fri från löss å så stal han, va han kom över. En gång, när jag körde från Värnamo, kom han ut från en liten stuga, som låg vid Gällaryds kyrka (där bodde en gubbe, som hette Johannes å som bar posten), å så sa han: "Har din vagga stått på Jägareudden?" - "Dä angår inte dej va min vagga har stått," sa jag. Sen ba han, att han skulle få åka mä, å då fick han, men han satte sig inte ner, utan i häcken. Förmodligen trodde han, att jag hade brännvin, å ja hade mycke riktigt ett halvstop i häcken. Hur tjuven då va, så mirkade han te se putällen i halmen å stoppade en på mej. "Ja, nu ska du ha tack," sa han när vi kommet ett stycke, å sen lappade han te Johannes. När jag kom hem, märkte jag, att han stulet brännvinet. När jag sen träffade honom, axade jag te en.

"Dä va förste gången du stal nåt för mej," sa jag. "Jag har inte
ta't nåt," sa han. "Om du inte erkänner, ska jag ge dej," skrek jag,
Ja, då måste han medge, att han snutit putällen.

2850

ACC. NR. 2850

Landskap:..... *Upptecknat av:*.....

Härad:..... *Adress:*.....

Socken:..... *Berättat av*.....

Uppteckningsår:..... *Född år*..... i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

*Uppteckningen rör
nämndemannen Anders Johansson i Mistelås,
sid 148-153.*

2850

Vi hade en nämndeman här i Mistelås som va sán, att han allti bjö mä se folk in å kommenderade fram mat, fast han visste, att di ingen hade. Jag var så gönomärger på en, för jag mest yntka hustru hans. En gång skulle jag köra te Moheda å hade bråttom. Då träffa jag nämdeman. "Nu bror ska du gå mä in å ha lite mat. Jag hade nåra te ärjehjälp i går," sa han.

"Ja, då tackar jag för", sär jag, "men jag har så bråttom, så jag hinner inte i dag."

Men då fanns inga hjälp. Jag nekade så länge då sto te, men jag måste in.

"Sätt fram lite mat, jag har bjutt bror Sjöstedt mä me in," sär han te sin hustru. Å hon visste inte va hon skulle sätta fram, men så hade hon kvar lite å den vite gröten, som de hade ha't te

2850

ärjehjälpen, å den vände hon te å satte fram i en liten såskopp, å dä gick väl gott an, men när han visste, att di ingenting hade, kunne han väl låtit bli å bju in mej.

"Ja, vi ha inget å bju på," sa käringan när hon satte fram den däre grötten.

"Åh, han håller väl oss te godo," sa nämnden.

När di hade röstat in honom i Mistelås, tog han några gubbar mä se opp, han bodde då i Villarp, å di skulle, som di gamle såde förr, di skulle spenderas på." Spenderade han nå' et, "kunde di fråga varandra. Då sa han te hustru sin:

"Tänd på två ljus."

"Ja, men vi ha inte mer än ett," sa hon.

"Hugg å 'et då," sa nämnden.

2850

Å då gjorde hon å kom in mä. Dä va i alla fall tänt i spisen, så di
hade gott sett utan ljus, men när då skulle va spendering skulle
då väl va lite högtidligare.

Sen flytta han te Rydaholm, te Uppled. Då va då en annan
gång han hade bjutt te se några av sina goda vänner, å då sa han
te sin hustru, att hon skulle ta in den nye, fine duken å lägga på
bordet. Men då ble inte å, å då va allt ändå, så då gick an för
nånna stycken böner. Sen när di va gå'na, sa han te sin hustru:

"Du ä då så dummer. Kunne du inte sagt, att han va på byken."

"Ja-a, då kom jag inte te tänka på," sa käringan.

Då bar då se en annan gång, att han bjytt te se nära stycken,
å då sär han te hustrun (hon va i köket):

"Ta in den store osten!"

2850

Då hängde dä i käringan, att han kommendera fram den nye, fine
duken, så hon skrek från köket:

"Han ä på byken."

"Vä ä dä hon säjer?" sa nämnden, "Tänk, hon hörer så illa, att
hon säjer osten ä på byken."

Men han va då en förärgerlig hummerklo, som kunne bju in å
säja ho skulle sätta fram, när dä inte fanns! Men så va dä kanske
ett femtital gånger. Dä va en annan gång han hade bjutt in nåra
stycken.

"Du kan väl minstingens sätta fram en kalvost." sa han. Dä
kalla di pannkaker, som di bakte uttå mjölkan, när en ko hade kalvat.

"Kära, vi ha ju inte ha't nân kalvost på länge," sär hon

"Du vet väl, att Lisa ve Le'et bakte i går," sa han.

2850

Å då mente han väl, att hon skulle gå dit å låna en kalvost, å däva ett bra stycke därifrån. Så på dä viset tyckte jag inte om en. Dä följde honom ända te han ble utfattig. Han hade undantag i Brännsvik å dä sålde han för 500 kr. "När jag har pengar," tänkte han, "kommer jag nog in var jag vill." Men dä va omöjligt för en te komma in nånstans. Så va dä en gammal soldat, som hade en gammal stuga, å han lovte honom, att han fick komma te honom. En gång, när han var ditkommen, skulle han ha ostagille. Dä skulle komma dit några stycken fruntimmer å ha mjölk mä se, å så frågta han min hustru, om hon ville ta se på å baka lite åt honom.

"Ja, dä kunne jag väl göra," sa Mari, "men dä vore kanske lika bra I ginge opp te Vägaholm, så bakte handelsmoran nog åt er." Ja-a, dä gjorde han då, men så räknade han ut, hur många fruntimmer

2850

han skulle ha å tog inte en kaka över, ja, inte ens te sei själv.
Samme dag han skulle ha dä där ostagillet, träffade han på en
fruntimmer från Uppe.

"Du ska gå mä hem å ha en kopp kaffe," sär han te henne.

Mari va där å skulle hjälpa dom å väんな te lite kaffe, för
Emma, Skruva doter, va lite enfaldig. Men när han kom dragandes
mä dä där fruntimret, ble Emma ärger.

"Ja, dä blir te ge henne di kakorna jag skulle ha," sa Mari, hust-
ru min.

"Ja, dä va inte bra, att du skulle bli utan," sa nämnden.

Så på dä viset var han befängda dummer.

Fredrik Jansson

2850

Far och Skytta-Jösse i Skaftarp va mycke ute å jaga, men
Sytta-Jösse hade för se, att di förgjorde hans bössa. En gång
hade di va't ute tidigt en vintermorron å skjutit orrar, å
sen kom de hem te vårt så Skytta-Jösse fick se lite mat å
kaffe. Där var en soldat te som hette André. Skytta-Jösse sat-
te se i soffan å la bössan bakom se, å André satt i andra än-
den på soffan.

"Jag tror I har eran gamla bössa än," sa André, å
skulle ta bössan å titta på'na. Men dä gick inte, för då ha-
de han kunnat förgöra 'na, men dä va i alla fall så han rör-
de lite ve stocken. När Skytta-Jösse sen skulle gå hem,
träffade han på ett harslag. Dä följde han. Dä gick ut på
en möse, å där gick han å sjaskade å ringde haren. Men rätt

2850

som han gick där började han fryska, å då va ju inte så underligt, för då hade vatt varmt inne hos oss å nu hade han gått ute på mosen en bra stunn. Emellertid fick han si haren å klippten mä. Men när han kom opp te vårt nånna dar senar, sa han te far:

"Har du sett på, Andrén skicka på mej skouskälwan." Men då ville inte far tro på. Skytta-Jösse skulle ut å jaga igen, men far hade inte tid å följa med, men bror min gjorde honom sällskap, å då kom di te gå samme slag, som Jösse hade gått.

"Se här passade jag haren," sa Skyttajösse. Sen gick di ett stycke igen, å sen pekade han: "Se här la ja' skouskälwan."

Där va en tuv, som han hade revet lite i.

2850

Men di va säkra te ringa en hare di gamle jägarna. Nu
ä haren sän, att när han vill lägga se, så tar han först ett
tvärspång te sies å hoppar så långt han kan. Sen går han
ett stycke, men så vänder han om å går i samme spår tebaka,
men vara en bit. Sen tar han ett likadant flöj i vinkel,
men sen dröjer då inte länge, förrän han lägger sej, å då
kryper han ner ve en buske eller sten. Då ä då te börja på
å gå i ring omkring den plats jag vet att haren befinner see
på, men jag får inte stanna, för då hoppar haren genast ur
balen, men går jag där emot hele tiden, ligger han still.
I bland va då kinkigt å få syn på'en, så då måste di minska
lite telikes.

2850

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

Petter Kranz va grenadjär å tjänste för Skaftarps Norregård. Hans far hette Sjöström å hans mor hette Beata, å då va då en käring mä nô'et nära tjockt skinn. En gång ble Sjöström å hon osams. Hon stod å kokte gröt å rörde i grytan å va ilsker, å han satt breve på spisen. Rätt som då är, tar hon grötaträ'et åstrykeritengubben tvärt om truten, så gröten yrde i hela ansiktet. På den tin hade de klynneta grötaträ te röra i gröten mä; då kunne va två eller tre taggar på dom, å de gjordes mönne mest uttå björke.

På sista tin ble gubben sjuk å sängliggande, å käringan såg inte efter honom utan va mest hos sin son, Petter

2850

Kranz. Men så te sist slutade han opp. Högakull-borna hade en äng, som gick nästan ända opp te Skaftarps Norregårds ägor. En dag, när de va där å slådde, kom käringan springandes: "Nu ska ja säj dej, Petter, att nu ä min sorg ändad," sa hon te gubben Petter på Kullen. "Va ä då för en sorg?" sa han. Han va en sån rysligt ordentlig karl. "Jo, nu ä Sjöström döer." - "Du pratar så oförståndigt," sa han. -- Så fruntimmer får en nog loven akta sej för. Han va i alla fall så pass djärver Sjöström. En gång, när han var på hemväg från Ränneslätt å kommit te Mohebo, en gästgivaregård noranför Os, ble han osams mä sina kamrater. Då ble han ilsker å gick ut å satte se på hästen. På väggen hängde då ett par värper, å dom tog han å slog sönder på sina kamrater, å

2850

sen böjde han sej ner å nappade te sej en slipsten, som stod där, men då blev de ängsliga. Men käringan var inte sämre än hon tordes lappa te'en mä grötaträ'et.

När han skulle begravas, va hon så snåler, så hon hade inte rå te bju nåt folk. På den tin skulle liket alltid bäras. Att köra gick inte an. Men fastän soldattorpet (dä hette Håka-röje) låg $\frac{1}{2}$ mil från Skaftarp å dä va 3/4 väg te körka därifrån, så va dä inte mer än åtta kåra te bära. Men sen när de kom utåt byarna, hjälpte körkefolket te. När de kom från körkan, skulle de ha lite mat, å dä fanns väl så de kunne äta sej mätta. Men så börja de nappa från varandra. När nån tog en bröskiva eller en sågelbit, så nappa de andre frå honom'et, så han sa Petter på Kullen,

2850

att då ble bara spektakel å hela måltiden.

Ja, då va ett stycke före min tid Sjöström trampade den hära jorden. Dä är Petter på Kullen som har berättat då här för mej, å han ljudde inte. Sjöströms son, Petter Kranz, minns jag däremot. Vi va tesammans å slådde nånna gånger,

Petter Kranz å far ble osams en gång. Dä kom en häst-handlare från Berga socken opp te far. Han va en riktig stor-bonne, å nu va han ute å köpte opp hästar. "Du vet inte nän, som har en finer häst te sälja mej?" sa han te far. - "Jo-o, dä tror jag nog Petter Kranz har," sa far. "Will du följa mä mej dit?" "Ja, då ä väl bäst, för annars hittar du inte, för dä finns ingen väg," sa far. Kranz va livader att sälja sin häst, men så hade

2850

hästhändlan gjort slut på sina pengar, så han kunde inte betala kontant. "Jag ansvarar att han betalar," sa far å dä skrev han revers på. Han hade va't en storbonne, den däre hästhändlan, men rackarn i me började dä inte skrida tebaka för en. Dä fick far höra på en marken."Dä måtte gå rasande mä Lars Abraham," va dä en bekant som sa te'en."Han ska kursa." - "Å du inte rasande," sa far, å jag som står i borgen för en häst åt en."

Sen gick han te Kranz. "Ta å lagsök honom ögonblickligen, för dä ä inte så långt gången, man icke du kan få dina pengar," sa han, "men begär bevis å länsman, vilken dag du lämnar in dä, å låt inte honom ligga på dä," Dä gjorde Kranz, å han fick ut varenda öre å ränta därté, så han ble inte liandes.

2850

*Men sen ble han ilske på far, för att han gått i borgen å för
~~att~~ ^{Krantz} måst lagsöka Lars Abraham. En gång, när di kom från körke,
han å hans son Kalle, stannade de i Skaftarps Norregård, för Kranz
hade en dotter, som va pia där. Där fick di lite i sej, å som di
satt, sa Kranz: "Ja' ska gå opp å öa Sjöstedt." Dä hörde inte flickan,
men Kalle va mä, å så hade de en säck mä smågrisar, som di ha-
de köpt.

Mor satt i lagårn å mjölka å far satt inne. Jag va inte
född, utan min äldsta syster va liten å far satt å hade henne i
fann. Rätt som dä va kommer Kranz in å ger sej i huvet på far.
"Ä du inte veti?" sa far, å dängde flickan i sängen, å hon bör-
jade gråta. Sen nappade han te sej Kranz, å slängde honom på en
soffa, så stammen sprack. "Ta den däre å kasta hem," sa Kranz

2850

å pekade på sin son Kalle, som hade stannat nere ve dörran. "Ja,
ja' ska kasta hem bå dej å hômen," sa far. Då gick Kalle ut,
men gubben tog far å dängde först mot dörran, å sen kasta han ut
en på garn. Å, kan veta, mor ho' satt i allsköns ro å mjölka i la-
garn, då ho' fick höra hur dä döna, å smällde å levde, så dä va in-
te vetit. Då satte ho' spannen å gick ut, men när hon kom ut, hade
spägrisa ramlat ur påsen å låg å skrek på gården å flicka skrek
i sänga, å så öppnades dörran å Kranz kom utfarandes. Mor ble så
pass rädd, så ho' hade ont å'et länge.

Dan efter kom Kranza hustru hem, å frågade hur dä va
fatt. Ho' va ett sådant stadigt å bastant fruntimmer. Men far
hade inte hunnit bli goer, så han sa: "Ja' ska sätta honom där
varkem sol eller måne skiner, dä kan du hälsa honom mä. Dä kos-

2850

tar att göra hemgång på då viset." Dan efter kom ho' igen, å då
ba ho' far, att han inte skulle bry sei om'et. "Ja, be en gå te
me," sa far. "Varom icke så är han anmälter mä dässamma. Vid hem-
gång fordra de inga vittnen." - Ja, då kom Petter Kranz, å då va
han så mjuker, så sen ble de överens.

En gång, då Sjöström, Kranza far, skulle ut i
krig, gick han te Rydaholms körkegård å ba å få låna ett ben
(eller då va rocken?)
å då sydde han in i byxelinninga, för att inte nåhna kuler
skulle träffa honom. Benet skulle han lämna tebaka så fort
han kom hem. Å han kom då mycke riktigt hem, å då la han byxorna
på en stol jämte sänga. Å då omhatta rörde se byxerna å
flytta se lite fram å tebaka på stolen. Men så fort som han
vakna på morron, sprätte han ut benet å gick te körgårn å la

benet på den grav, där han ta't set. Dä låter ju lite osannolikt, 2850
å en har svårt ve te tro'et, men annars sa hans son, Petter Kranz,
att dä va sant, å Petter på Kullen berättade dässamma.

Landskap:..... Upptecknat av:.....

Härad:..... Adress:.....

Socken:..... Berättat av:.....

Uppteckningsår:..... Född år i

Uppteckningen rör

De mente på, att då fanns käringer, som kunde kärna lite mer än de hade rätt te. Men då skulle de ta nio ångruddar (om jag bryter å en kniv eller ett järn, som jag vill ska hålla, så blir då en ångerudd), å gette den smeltig, å hanen skulle smida på dom nio torsdagkvällar å rad, så att då ble en kniv.

Då va en herre en gång, som hade en sån kniv, å han tog in på en gästgivaregård å begärde en smörgås. Då satte de fram smör, å då såg bra ut, men så tog han fram sin kniv å skulle bre på mä, å då ble smöret som röt. Så hade de en sån kniv, kunde de se, om smöret va förtrollat.

Då va ett fruntimmer där hemma, som va skyllt Tjuvkärnaesmör. för att kunna kärna mer än hon hade rätt te. Hon va gift mä Karl

Upptäcka troll-
smör med hjälp
av ångerstål

2850

Kranz, son te Petter Kranz, som jag talat om. Hon hade ett riktigt kojuver uttå trä. Hon brukade ha då i köket, men så hade väl barnat släpat in'et åt kammarn, å där bar då se, att nån fick si'at. Hennes man va soldat, å han fick ont å'et i tjänsta. De höll åt honom bå för smör å annat.

Dä va en gubbe på Kullen, som di kallte för Lång-Anders, å han hade 5 kor å fick inte en mjölkdroppe, d.v.s. korna mjölkade oskirt (mä blo i). Men så sa Anners: "När då kommer te husförhöret ska ja' tala om'et för prästen." Dä talet kom ut å sen va då, som då skulle blett lite bättre.

Vi hade en ko, som skulle kalva. Då va då inkommen en smörkladd i gavelfenstret å lå på karet innanför glaset. Jag va inte fullväxter, men jag sir smördasken när jag vill. Jag fick si'an

Trollsmör.

först.

"Va ä där han lagt här, mor? sa jag.

"Ja' har väl inget lagt där, sa mor

"Ja, men här ligger en kladd i fönstret,"

"Dä är trollsmör," sa mor då första hon fick si'at."Nu ska
jag väl inte få nån nytta å denna kon heller."

"Ah, du är dummer," sa far, "häv 'et på varmen!"

Då såg så hjärtans otäckt ut, så där va inte vetit. Mor tog klad-
den å kastade 'en på ellen å där brann så där smattra om 'et. Där va väl
mä trolldomskraft där va inkommet. Jag var en 11, 12 år.

2850

2850

Jag gick just nūå tänkte på den gamla ti'n.

Avundsjukan den ho har allti vatt i vär'an. Dä va en gubbe, som
hade funderat på att göra ett fisknät. Vi vet ju, att de förr
levde av bara jakt å fiske. Nu hade han i alla fall funnit på
att binda ett nät, å då kom dä några andra gubbar å velle veta,
hövet han hade gjort, men dä va fel att de dä fick. Å när de velle
pocka se te'et, tog gubben å kastade nätet på ellen, men de sto'
där å kikade, å uttå själva falaskan lärde de se lite kunskaper.
Att gubben skulle va så illa befängt avundsjuk, att han inte vil-
le lära bort sin konst.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

De hade stulet råg en gång för Ola på Hytlan i Voxtorpa socken. Ola misstänkte en sme', men han va inte redit säker på sin sak. När han mötte smen, sa han i alla fall te'en: "Ja, jag har ju lite mer än du, så rågen kan du få behålla, men säcken skulle jag bra gärna villa ha tebaka." - "Jo-o," sa smen, "säcken ska du få igen." Så där förrådde han sej.

Detsamma hände en gång oppe i Gällaryd. Dä va en bonne från Ugglekulla som hade va't ve kvarna å hämtat en sæk mjöl, å den bar han på ryggen. När han kom te Gällaryds körka, satte han säcken på muren, mens han gick in i sockenstugan å talade ve organisten. Men när han sen kom å skulle ha sin sæk, va han

2850

dän. Lite västanföre körkan bodde en gubbe, som hette Johannes, å honom trodde de om'et. Han bar posten, den däre Johannes å så en gång när han kom mä post te länsman Dahl, sa han te'en: "Dä va synd om en att han blev å mä sitt säck, å dä ä inte utan att man vill skylla dej för'et." - "Nä-hej, för all del," sa Johannes, " jag är väl fri för dä." - "Ja, han satte inte så mycke rågen i fråga, men säcken. Dä va en ny å bra säck." - "Nej si, dä va då lögn! Dä va en gammal dåli säck," sa Johannes, å sen, kan veta, började dä li'a åt rätt håll.

Han va då en sån gyckelmakare, den däre länsman Dahl, så dä va inte vetit. En gång va pastor Bursell hos'en, å då kom Johannes dit mä posten. Han kunde då knappt läsa, men länsman skröt mä

honom å sa; "Ja, dä ä då den bäste postbärare jag haft, för se han kan då läsa så bra." - "Ja, skäm te säjandes, läsa dä kan ja," sa Johannes. "Ja, han kan läsa pingstepisteln, å dä ä inte många böner som dä kan," sa länsman. Å så hämta de en psalmbok, men han läste då så på tosingavis, så dä vä inte vetit. Jag kommer inte ihåg allt nu då, men på dä stället, där dä talas om kreter å araber å alla de som bo i Mesopotamien, vrängde han te'et: "Kräfter å aborra å alla de som nosa på tampen." Å kan veta, prästen han skrattade så han höll på gå åt.

2850

2850

I Hylte i Voxtorpa socken va då en bonne, som hette Olofsson,
(han va förresten son te den Ola, som de stal rå' ifrå) han hade bunkat
råg en dag, å sen skulle han ligga på lo'en över natta å vakta rågen.
"Å, fy wäre, jag skulle kunna bära dän så mycke råg där va på logen
sa pigan/
i natt, utan att I märkte 't." - "Ja, prata," sa bonnen, "du kan ju försöka komma, så ska jag min sjätten ta emot dej." Frampå natten vaknade bonnen å, att pian sto å skrek på'en: "I fän loven gå opp, å hjälpa me, husbonn, Jag har öst i så mycke i säcken, så jag får en inte
på me."

Här nere på Kyrkerud va då en som va döer, å så skulle då dit skräddare innan begravninga skulle va, å di skulle ligga i en liten byggning. Då var då en pojkabyting som kröp under sänga, å när då va gået, så då va redit skumt, så vre han på se, å då börja skräddara på lyas. Så vre han se igen, så han fick ryggen mot sängbottnen å började lytta. Å skräddare ble rent förskrämda å rusa ut, å jag kan inte begripa, men de hade inte ti tèt springa ut genom grinna utan de hoppa över staketet. De trodde rent av, att de skulle få ont å'et, men när de kom in sen, fick di veta, hôvet då va.

2850

Oppe i Slätthög socken bodde för många år sen en gubbe, som va så girig, så han hade samlat en helan hop mä pengar. Men när han ble gammal å kände döden nalkas, sa han: "Du död, du död, om du ändå toge pengar! Om jag finge leva i tio år te, skulle jag ge dej så å så mycke. (En tusen kronor om året eller va då va han dräpte te). Å om jag finge leva tjugu år, skulle jag ge dej dubbelt så mycke." Men döden bryr se inte om nånna pengar, så han inte gör.

Den girige och
döden

Landskap:..... Upptecknat av:.....

Härad:..... Adress:.....

Socken:..... Berättat av:.....

Uppteckningsår:..... Född år i

Uppteckningen rör

Bara här borte i Sutarekullen va en gubbe,
som va girrig nok. Då när di trask, kan veta, steg di opp så tidit
som 1 å 2, men då måste di ha talgljus å lysa se ve, för olja
fanns inte på den tin. Dä brukte di stöpa smala, men va då inte
så dä räckte, så tog di ett som va tjockare. Så hade bonnen ta't
ut ett tjockt, bra ljus, men hur dä va gick månen opp, å då tyckte
bonnen att dä va ljust nok, så han slöckte ljuset. Men så hade
han en illparig dräng å han tog å misslade ner ljuset på golvet,
å dä va brått mä te trökska, så bonnen märkte ingenting. När di så
skulle in å äta i dagningen, skulle han ta ljuset mä se in, men
då kunne han inte hitta't. Men så fick han då se talgen, som häng-
de fast ve lo' bottnen. Då hade di trampat sönder ljuset å då, kan

2850

veta, ble han alldeles toseter.

Han hade en son, å han fick tycke för en fatti flicka, å kan veta, då va gubben emot men inte så mycke som käringan, för ho va likadan den. Å då i alla fall tar käringan åslagar te nånting å kommer i pojken, så han blir tvungen te öa, å så visste käringan, att han hade stämt möte mä fästemöan. Men när han skulle ge se å, ville han öa soan. "Nä," sär käringan, "gå dit du ska." Sen gick han då å mötte sin fästemö å ödde henne mä, å då ä en redi sanning, för di kasta opp ett bål på då stället, å jag har va't å sitt'at. Men då ä länge sen då skedde. När han hade ött na, gick han te Sjuhult i en lekstu. (di kalltet så, när ungdomen samlades å roade se.) Då sa di te en: "Va har du va't, du ä bloier?"

bål av
kvistbar å
mötesplats

Han hade fläckar på kläderna. Så sär han: "Ja' va i oxhagen å åder-
låte oxa när ja' gick opp." Å di trodde'n kan veta.

2850

Men hur tjyven då va, fridde han se på då viset, att han
reste te Köpenhamn. Di påsto, att då va en fristad på den tin, så kün-
ne di bara komma in åt stan å va där i tre år, så hade de inte rätt
te häkta dom sen. Jaen i Hestra hade genomgått den kuren, så han under-
räätta pojken, høvet han skulle bärå ser åt, när han kom te Köpenhamn.

Men, jag vet inte om käringan kunne ge pojken nåt, så han
måste öa. Dä ä nog bara prat. Men att hon rådde honom, då ä klart.
De gjorde en visa om et sen, men den har jag allri hört. Men bålet
di/
har jag sett. Förr i tiden hade för se, att om nån hade blett mördad,
kastade de opp ett bål på den platsen, å vicken som gick förbi, skul-
le han ha en kvist å kasta dit. Detta bålet låg sunnanföre landsvä-
gen, som går från Södra Torp te Smål-Rydaholm, ve en gångväg, som tar
å ungefär ve Parken å går te en gård, som heter Björkerås. I anseende
te att då skedde när Jaen i Hestra levde, å han va 70 år när jag var
bara en liten pärvel, så förstå vi, att då va längesen då skedde.

Smedland
Ullbo
Mistelås
Sjöv. 920

- 179 -

Mjst. av Ole Swander
Bör J. G. Postet
Jöld 1841 i Rydaholm

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2850

Vi vet ju av Herrans ord, att vi ha en ödödlig själ.

Dä ä då visst å säkert, sen få di profetera va di vill. Vi har ju tydliga bevis i Herrans ord. Jag hörde en gång en som sa, att när di begravas, så dör bå kropp å själ, å sen väckas di upp på domedan. Men dä ä då fel. Att själen inte dör, dä behöver dä inte va tu tal om, men var Herren bevarar själen mellan döden å domedan, dä vet jag inte, men jag tror nästan att hon vistas i luften. Å de som gått dän lyckligt, de lever i rolighet, även om de inte bli opptagna i den himmelska glädjen förrän på domedag, men de som dött olyckligt, de lever i ett helvetiskt tillstånd.

Själen.

2850

När jag var en 8,9 års pärvel hade jag en egendomlig dröm. Jag tyckte att jag gick på en bra vier väg, som va likasom upphöjd å hade staket på bågge vånna. Där gick Herren Jesus före å efter honom gick Satan å sist kom jag. Satan var en stor lajer kär mä förskinn liksom en sme'. Så kom vi te ett vägskäl. På ena sidan stupade en ovanligt stor dal mä folk så tätt dä kunde va, mest fruntimmer. Ene vägen gick i krökar ner i dalen å där nerifrån hördes jämmer. När vi kom te vägskälet, vände se Herren Jesus om å tog me i handen, å sen tog han opp en sång å sjungde å jag sjöng mä. Så kom vi te ett hus, å i samma tag vaknade jag.

Landskap: Småland.....: Upptecknat av: Olle Levander.....
Härad: Allbo.....: Adress: Trädgårdsgatan, 2, Huskyarna.....
Socken: Mistelås.....: Berättat av ...J.G.Sjöstedt.....
Uppteckningsår: 1930.....: Född år 1841 i Rydaholm.....

Uppteckningen rör

I N N E H Å L L S F Ö R T E C K N I N G .

Innehållsförteckning.....	181-188
Farfars far	1
Farfar blir informator hos major Renstierna och volontär vid Jönköpings regemente.....	1
Farfar kommer med i finska kriget. Norr- landsfäring gör honom osårbar.....	2
Stora lantvänet.....	3-5
Farfar deltar i kriget mot Napoleon.....	5-6
Karl Johan kommer till Sverige.....	7-9
Om farmor. Gengångare.....	9-10

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

Farmors arv försnillat. Farfar processar.

- Stina i Karshult spår hur det kommer att
gå och befriar far från en ond ande..... 11-13
- Farmor husmamsellshos Renstierna. Fars arv... 14
- Farfar och hans syskon..... 15-17
- Far inskrives till soldat. Löneförhållanden. 18-20
- Mina syskon..... 20-21
- Om barndom. När bror och syster döptes. Barsöl
- Mormor avvärjer slagsmål..... 21-27
- När Anders Petter och Johan sökte lura mej.. 27-29
- Min barndom. Tröskning. Hur man brukade jor-
den..... 30-31

Landskap: *Upptecknat av:*

Härad: *Adress:*

Socken: *Berättat av:*

Uppteckningsår: *Född år* *i*

Uppteckningen rör

Den tidens skolväsen.....	32-33
Husförhör för 80 år sen.....	34-40
Norragårdsbonden i Skaftarp och hans bra- vader. Hur det gick till vid kalas. Om skaft- arpsborna.....	41-54
De båda tiggarebarnen i snön.....	55-57
Hur vi firade jul.....	58-63
När det grundade i ån vid Ivars kvarn till julen	63-66
Hur det kom sez att Magnis i Ivars lät bli att supa.....	67-68
Jag börjar "göra våren".....	69

Landskap: *Upptecknat av:*

Härad: *Adress:*

Socken: *Berättat av:*

Uppteckningsår: *Född år* *i*

Uppteckningen rör

- Jag stär mej till dräng på Kullen,..... 69
En dag på kullen. Mat och bordsskick... 70-79
Riksdagsmannen, som för första gången åt
med kniv och gaffel..... 71-72
Johan på "Trilla ner" och hans Fredrika 75-76
Kalaset hos Jöns Jonasson..... 76-78
Drängen om meraftansmålet 79
I tjänst på Järstorp och Os..... 80
När jag var handräckning i officerskö-
ket..... 81-83
Min iakttagelser angående fruntimmer.. 84-85
Hur en lat käring straffas..... 86

Landskap: *Upptecknat av:*

Härad: *Adress:*

Socken: *Berättat av:*

Uppteckningsår: *Född år* *i*

Uppteckningen rör

När jag skrevs in till soldat..... 87-89

Rekryten.Tjänst och lön..... 89-91

Minnen från min soldattid:

Förhållandet mellan mig och befälet..... 91-95

Soldatgyckel..... 93-95

Soldaten,som skulle byta namn för att han
hette likadant som generalen..... 96

När jag stod på bevakningspost..... 97-99

När vi var på manöver i Västergötland..... 100-105

Om Alexander av Macedonien..... 106-107

På julagille.Smågnabb med Johannes Anders-
son om solädaterna..... 107-113

Landskap: *Upptecknat av:*

Härad: *Adress:*

Socken: *Berättat av:*

Uppteckningsår: *Född år* *i*

Uppteckningen rör

- Hur Smålands förste hövding delade upp befolkning i Småland:soldater, odalbönder, frälsebönder och knekthållsbönder..... 109-110
Sagan om Lasse Käringasson och dess tillämpning..... 111-112
När Jägareudden syntes av..... 114-117
När jag gjorde stugan ren i Bro..... 118-121
Värnamo marknad: sälja stutar, livköp, "vara bort" djur, slagsmål o.s.v. 122-131
Rymma från Sverige. Köpa väst med betyg i Köpenhamn..... 132-134
Riksdagsmannaval i Östbo 135-137

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

När jag var barnmorska..... 138-140

Några typer ur folklivet:

Bernhard, som for omkring o.brottades... 141-143

Skräddaren Johan Tosing..... 144-147

Nämndemannen Anders Johansson..... 148-153

Skytta-Jösse..... 153-156

Grenadjär Sjöström o.hans son Petter

Kranz..... 157-165

Uptäcka trollsmör med hjälp av ångerstål,

tjuvkärna smör,trollsmör..... 166-168

Funderingar om avundsjukan..... 169-

Tjuven som röjde sig..... 170-171

Länsman Dahl och postbäraren Johannes.....	171-172	2850
Bonnen som skulle vakta rågen.....	173	
Pojkabytingen som skrämdé skräddarna.....	174	
Den girige och döden.....	175	
Den girige bonden.....	176	
Käringen som gav sin son något, så han måste döda	177	
Risbål efter mördad	178	
Om själen.....	179	
En egendomlig dröm.....	180	

LUNDs UNIVERSITETs
FOLKMINNEARKIV